

Innst. S. nr. 28

(2000-2001)

Innstilling frå utanrikskomiteen om endringar på statsbudsjettet for 2000 under kapittel administrerte av Utanriksdepartementet

St.prp. nr. 5 (2000-2001)

Til Stortinget

SAMANDRAG

I proposisjonen blir det foreslått å auke ulike postar på budsjettet for utviklingshjelp for 2000 med 104,2 mill. kroner mot tilsvarende reduksjonar på andre postar. Forslaga blir fremma for å få til mest mogeleg effektiv bruk av midlane i budsjettåret, og for å støtte viktige humanitære tiltak som og skal omfatte innsats mot sprenging av hiv/aids. Det er blitt ledige midlar til omfordeling på grunn av at ODA-godkjente utgifter til flyktningar i Noreg i år blir mindre enn rekna med. Vidare blir det noko mindre innbetalingar til internasjonale finansinstitusjonar enn budsjettet. Dersom det blir fleire ledige midlar i 2000, m.a. som følgje av at dei ODA-godkjente utgiftene går ytterlegare ned, varslar Regjeringa i proposisjonen at ho vil komme attende til dette i nysalderingsproposisjonen som blir lagt fram i månadsskiftet november/desember 2000.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Haakon Blankenborg, Kjell Enge-

bretsen, Kirsti Kolle Grøndahl, Marit Nybakk, Hill-Marta Solberg og Tom Thoresen, frå Framstegspartiet, Dag Danielsen og André Kvakkestad, frå Kristeleg Folkeparti, Kjell Magne Bondevik og leiaren Einar Steensnæs, frå Høgre, Jan Petersen og Siri Frost Sterri, frå Senterpartiet, Johan J. Jakobsen, frå Sosialistisk Venstreparti, Lisbet Rugtvedt, og frå Venstre, Lars Sponheim, syner til at det i proposisjonen blir gjort framlegg om ein mindre auke i løyvingane til kap. 190 Humanitær bistand ved naturkatastrofar og kap. 191 Menneskerettar, humanitær hjelp og flyktningiltak. Komiteen er òg kjent med at to av dei største norske friviljuge hjelpeorganisasjonane, Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp, i år har fått langt mindre tildelingar til slike formål enn i 1999.

Komiteen viser til brev frå utviklingsministeren dagsett 13. november 2000 der det blir varsla ein eigen proposisjon om bruk av ledige midlar innafor bistandsramma. Proposisjonen blir lagt fram 17. november 2000.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har ingen andre merknader, syner til proposisjonen og rår Stortinget til å gjere slikt

vedtak:

På statsbudsjettet for 2000 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Nemning	Kroner
142		NORADs administrasjon av utanriksstasjonane	
	01	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 179 825 000 til kr 185 825 000	6 000 000

Kap.	Post	Nemning	Kroner
159		Tilskot til ymse hjelpetiltak	
	70	Tilskot, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 13 250 000 til kr 8 250 000	<u>5 000 000</u>
163		Generelle stønader - finansinstitusjonar	
	70	Innskot i finansinstitusjonar, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 782 500 000 til kr 758 300 000	<u>24 200 000</u>
190		Humanitær hjelp ved naturkatastrofar	
	70	Tilskot, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 140 000 000 til kr 185 000 000	<u>45 000 000</u>
191		Menneskerettar, humanitær hjelp og flyktningetiltak	
	70	Tilskot til menneskerettar, humanitær hjelp og flyktningetiltak, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 1 203 000 000 til kr 1 256 200 000	<u>53 200 000</u>
195		Tiltak for flyktningar i Noreg, godkjent som utviklingshjelp	
	21	Spesielle driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 060 300 000 til kr 985 300 000	<u>75 000 000</u>

Oslo, i utanrikskomiteen, den 14. november 2000

Einar Steensnæs
leiar og ordførar

Haakon Blankenborg
sekretær

Vedlegg 1**Spørsmål frå utanrikskomiteen til Utanriksdepartementet, dagsett 27. oktober 2000 og svar frå Utanriksdepartementet v/utanriksministeren og utviklingsministeren dagsett 1. november 2000**

Vi viser til Utenrikskomiteens brev av 27. oktober hvor det fremmes fire spørsmål knyttet til St.prp. nr. 5 (2000-2001). Herved følger svar på nevnte spørsmål:

Spørsmål 1.

"Norske organisasjoner som Røde Kors og Kirkens Nødhjelp opplyser at de i år har opplevd betydelige kutt i Utenriksdepartementets tildelinger til humanitær bistand. Tildelingene til Norges Røde Kors er redusert fra vel 292 mill kr i 1999 til ca 199 mill i 2000, til tross for at organisasjonens søknader har økt fra 404 mill til 445 mill i lys av det store hjelpebehovet. Kirkens Nødhjelp har opplevd en tilsvarende nedgang i tildelingene fra 161 mill kr til 93 mill kr. På bakgrunn av de store – og økende – behov for nødhjelp som er dokumentert (jf. organisasjonenes søknader), ber vi om departementets begrunnelse for å gjennomføre så omfattende kutt i tildelingene spesielt til Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp."

Svar:

Innledningsvis vil vi understreke at vi ikke tar stilling til de tall som legges fram i spørsmålet. Våre regnskapstall for 1999 viser at samlede innbetalinger til Norges Røde Kors utgjorde 303,4 mill. kr., mens foreløpige tall pr. i dag for inneværende år er 187,6 mill. kr. For Kirkens Nødhjelp er disse tallene henholdsvis 144,7 mill. kr. (1999) og 91,4 mill. kr. (2000). I tillegg kommer tilsagn som er til utbetaling, men som fortsatt ikke er utgiftsført. Tall for inneværende år inkluderer ikke omfordelingsmidler. For øvrig vil departementet i den videre dialog med organisasjonene legge vekt på behovet for et felles tallgrunnlag.

Prinsipielt vil vi fremheve at departementet til enhver tid må vurdere hvilke kanaler som er mest hensiktsmessige. Viktige hensyn er selvfølgelig at hjelpen kommer fram raskt og effektivt, men også at hjelpen er koordinert med resten av giversamfunnet og svarer til mottagernes behov. Dette er bakgrunnen for de tildelinger som gis. Behov og valg av kanaler er ikke statisk, men endres over tid. Således også bruk av de frivillige norske organisasjonene.

Når det gjelder humanitære tiltak utenfor OSSE-området har situasjonen på de humanitære budsjetter i inneværende år vært meget stram. Flommen i Mosambik og særlig sultkatastrofen i Etiopia og Eritrea, har lagt beslag på ekstraordinært mye midler i inneværende år. I begge tilfeller var Norge tidlig ute med meget omfattende bistand.

De tre største humanitære kanalene for norsk bistand er FN, Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp. Det er disse kanalene som nominelt sett har fått merke de stramme budsjettene best i og med at relative endringer gir større nominelle utslag for de store enn for de mindre kanalene.

Nedfasing av bistanden i Kosovo – etter et meget sterkt humanitært engasjement relatert til krigen i 1999

– er også en viktig forklaringsfaktor. Både Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp har hatt et betydelig engasjement på Balkan.

Spørsmål 2.

"Kan departementet videre opplyse om:

a) Hvorvidt en tilsvarende reduksjon også er gjennomført for Flyktningerådet og andre norske organisasjoner, eller om kuttene for Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp står i en særklasse?

b) Hvor stor del av de nye midler under kap. 190 og 191 er planlagt tildelt disse to organisasjoner, og hvor stor andel av disse to kapitler som er gått til FN-organisasjoner i år sammenlignet med fjoråret?"

Svar:

a) Når det gjelder humanitære tiltak utenfor OSSE-området ligger støtten gjennom Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp under 1999-nivået. For Norsk Folkehjelp, Flyktningerådet og Redd Barna har en tilsvarende reduksjon ikke funnet sted. Dette skyldes i hovedsak svingninger som har sin årsak i ulike prosjektporteføljer.

Innenfor OSSE-området har alle de norske organisasjonene fått lavere tilskudd til aktiviteter i Sørøst Europa i 2000, sammenlignet med 1999. Således står ikke Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp i en særstilling. Dersom man sammenligner tilskuddene i 2000 med 1998 – som var et mer ordinært år mht. operasjonelle aktiviteter i Sørøst Europa – vil man se en økning i tilskuddene til de frivillige organisasjoner fra 189,7 mill. kr. i 1998 til 199,4 mill. kr. i 2000.

b) Når det gjelder omfordelingsmidlene under kapitel 190 og 191 vil de tre største kanalene – FN, Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp – prioriteres. Til sammen vil dette medføre ytterligere tildelinger til Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp på henholdsvis 15,5 mill. og 15,25 mill. kroner.

Med de nye tildelingene som er planlagt til Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp gjennom St.prp. nr. 5, vil støtten til humanitære tiltak utenom OSSE-området gjennom de to organisasjonene nærmest være på høyde med nivået for 1999 (dvs. 180 mill. kroner i år til Norges Røde Kors mot 184 mill. kroner i 1999, og 107 mill. kroner i år for Kirkens Nødhjelp mot 114 mill. kroner i 1999).

Nødvendigheten av å prioritere FN som humanitær kanal, ble understreket i den humanitære redegjørelsen for Stortinget januar 1999 og videreføres av nåværende regjering. Dette er også understreket i dialog med de frivillige organisasjonene. For 1999 var FNs andel av de humanitære budsjetter utenom OSSE-området på rundt 43 prosent. I dag ligger tilsvarende tall i underkant av 40 prosent for FN. Det vil si at 60 prosent av de humanitære midler utenom OSSE-området kanaliseres gjennom andre kanaler – der Norges Røde Kors og

Kirkens Nødhjelp er de største. Dette understreker den meget betydningsfulle innsatsen til Norges Røde Kors og Kirkens Nødhjelp, og ikke minst hvor viktige disse to organisasjoner er for Norges samlede internasjonale humanitære virke.

Spørsmål 3.

"I proposisjonen antydes muligheten for at ODA-godkjente utgifter til flyktninger i Norge kan gå ytterligere ned, noe som Regjeringen vil komme tilbake til i nysalderingsproposisjonen. Er det siden proposisjonen ble lagt fram kommet nye opplysninger om ekstra midler som kan omfordeles fra flyktningformål i Norge til bistand i utviklingsland?"

Svar:

Enkelte utgifter til flyktninger i Norge som i henhold til OECD/DACs regelverk er godkjent som utviklingshjelp, dekkes innenfor bistandsbudsjettet. Rent teknisk gjøres dette ved at de totale utgiftene bevilges over fagdepartementenes budsjetter – henholdsvis Kommunal- og regionaldepartementet og Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementets budsjetter. Den ODA-godkjente andelen refunderes deretter disse departementene over kap. 195 Tiltak for flyktninger i Norge – godkjent som utviklingshjelp (ODA) på Utenriksdepartementets budsjett.

I forbindelse med nysalderingen av 2000-budsjettet vil Regjeringen gjennomgå bevilgningsbehovene knyttet til flyktninger i Norge, herunder konsekvensene for bistandsbudsjettet. Regjeringen vil komme tilbake med eventuelle forslag om ytterligere omdisponeringer innenfor bistandsrammen, senest i forbindelse med Nysaldering proposisjonen for 2000-budsjettet.

Spørsmål 4.

"Ifølge uttalelser til pressen fra departementet vil Regjeringen vri bistand fra Kosovo til Serbia, i første omgang ved raskt å gi 135 mill kr til Serbia. Dette er det imidlertid ikke opplyst noe om i St.prp. nr. 5, og en ber derfor departementet opplyse om hva som er de faktiske planer og gi sin vurdering av de innvendinger som er kommet fra flere hjelpeorganisasjoner mot en slik omlegging."

Svar:

Store deler av de midler som ble kanalisert via de norske frivillige organisasjonene i 1999, skriver seg fra ekstraordinære bevilgninger fra Stortinget for å bidra til håndtering av den humanitære katastrofen man stod overfor etter konflikten i Kosovo. Selv om gjenoppbyggingsbehovet i Kosovo fortsatt er stort, er det vurderingen til FNs Høykommissær for flyktninger at nødhjelpsfasen er over i Kosovo.

Regjeringen legger imidlertid vekt på å kunne bidra til utvikling og normalisering i Kosovo, og vil prioritere tiltak for institusjons- og kapasitetsbygging, inntektsgenerering og etablering av arbeidsplasser.

Når det gjelder bidraget til Serbia på 135 mill. kr. – som nevnes i komiteens brev – kan departementet opplyse at det foreligger planer om å bidra samlet med denne summen i støtte til den nye demokratiske regjeringens arbeid. I første omgang – på årets budsjett – tas det sikte på å bidra med 45 mill. kr til finansiering av viktige strakstiltak innen den sosiale sektor i Serbia (utestående barnetrygd, samt dyrefôr). Med forbehold om Stortingets samtykke vil regjeringen bidra med ytterligere 90 mill. kr i støtte for 2001.

Både de nevnte 45 mill. kr. og øvrige bidrag på til sammen 33 mill. kr. til humanitær hjelp til Serbia, er tatt fra udisponerte midler og fører derfor ikke til reduksjon i bistanden som var tiltenkt Kosovo.

Beslutningen om å fordele Balkanbevilgningen bredere enn det som var naturlig i krigsåret 1999, ble fattet våren 2000. Beslutningen har vært gjenstand for drøftelser med de frivillige organisasjonene. Regjeringen fikk bred politisk tilslutning til denne omprioriteringen i debatten om Balkanmeldingen (St.meld. 13) i mai år. Organisasjonene ble også invitert til å delta i regjeringens satsning. De ble samtidig oppfordret til å satse mer i Serbia, der det humanitære behovet er stort og udekket. Omprioriteringen fører imidlertid ikke til kansellering av inngåtte forpliktelser, eller utsettelse av utlovet finansiering.

Selv når ovennevnte prioriteringer er lagt til grunn, ligger total bistand i år til Kosovo på 138,5 mill. kr. Bistanden til Serbia ligger an til å bli litt lavere, ca. 135,5 mill. kr.

Vedlegg 2

Brev frå Utenriksdepartementet v/utviklingsministeren dagsett 13. november 2000 til utanrikskomiteen

Jeg viser til Utenrikskomiteens brev av 27. oktober og svarbrev fra utenriksminister Thorbjørn Jagland og meg 1. november 2000 vedrørende St.prp. nr. 5 (2000-2001) Om endringer på statsbudsjettet for 2000 under kapittel administrert av Utenriksdepartementet.

Til spørsmål 3 om omfordeling av ekstra midler som følge av redusert ODA-godkjent andel av flyktningeut-

gifter i Norge, kan opplyses at disse utgiftene forventes å gå ned i forhold til tallene vi hadde da St.prp. nr. 5 ble lagt frem.

Regjeringen vil fredag 17. november legge frem en egen proposisjon om bruken av ledige midler innenfor bistandsrammen.